

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

977

Vragen van het lid **Ploumen** (PvdA) aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over *schadelijke behandelingen tegen autisme* (ingezonden 8 oktober 2020).

Antwoord van Staatssecretaris **Blokhuis** (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) (ontvangen 2 december 2020). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 507

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Elijah heeft autisme en wil een verbod op een homeopathische therapie die hem zou genezen, gaat Staatssecretaris Blokhuis hem helpen»?¹

Antwoord 1

Ja

Vraag 2

Herinnert u zich uw antwoord op eerdere vragen (d.d. 17 juni 2020) hierover: «Ik ben van plan om, samen met IGJ en CBG, te kijken naar mogelijke (wettelijke) ingangen, waardoor de aanpak van mogelijk schadelijke homeopathische behandelingen of profylaxe kan worden verbeterd. Dit is door de coronacrisis helaas vertraagd, maar zal na de zomer weer worden opgepakt.»²

Antwoord 2

Ja

Vraag 3 en 4

Welke stappen heeft u sinds deze zomer ondernomen om te onderzoeken hoe schadelijke homeopathische behandelingen of profylaxe verboden kunnen worden?

Welke stappen zijn er volgens u nog nodig om tot een verbod van deze behandelingen te komen?

¹ <https://demonitor.kro-ncrv.nl/uitzendingen/uitzending-elijah-17-heeft-autisme-en-wil-een-verbod-op-een-homeopathische-therapie-die-hem-zou-genezen-gaat-staatssecretaris-blokhuis-hem-helpen>

² Aanhangsel Handelingen II, vergaderjaar 2019–2020, nr. 3889

Antwoord 3 en 4

Met betrokken rijksoverheidsinstanties (IGJ, CBG) is de huidige handhavingspraktijk en regelgeving besproken en zijn de mogelijkheden om gericht en intensiever toezicht uit te oefenen op alternatieve behandelingen die (aanmerkelijke kans op) schade aan de gezondheid veroorzaken, geïnventariseerd. Op grond hiervan zijn we gezamenlijk een aantal mogelijke vervolgstappen overeengekomen. Dit betreft aanscherping van toezicht en handhaving door de IGJ op bereiden, voorschrijven en voorraad van homeopathische middelen voor CEASE-therapie. Daarnaast gaan we vanuit VWS bekijken waar verder onderzoek naar de schadelijkheid van CEASE-therapie kan worden uitgevoerd en of het bespreken van (risico's van) een dergelijke alternatieve therapie kan worden opgenomen in richtlijnen binnen de reguliere zorg.

Een verbod op CEASE-therapie is niet mogelijk gezien de regelgeving rondom alternatieve zorg en het gebrek aan bewijs van schade door deze therapie. Er zijn op grond van de wettelijke voorschriften wel verschillende wegen mogelijk om zo nodig op te treden tegen homeopathische behandelingen van autisme. Homeopathie is een alternatieve behandeling die wettelijk is toegestaan, zolang (1) het geen (aanmerkelijke kans op) schade aan de gezondheid oplevert (Wkkgz) en (2) er geen onterechte medische claims over de werkzaamheid van geneesmiddelen worden gedaan, (3) er geen sprake is van grootschalige productie van, voorraad van, handel in of reclame voor ongeregistreerde geneesmiddelen (Geneesmiddelenwet) en (4) er geen voorbehouden handelingen door niet-BIG-geregistreerde behandelaren worden verricht (wet BIG). Voor alternatieve zorg hoeft niet wetenschappelijk te zijn aangetoond dat behandeling leidt tot enig gezondheidseffect.

Ad (1) Aantonen van schade door CEASE-therapie

Homeopathie is een alternatieve behandelwijze en valt onder «andere zorg»³. Volgens de Wkkgz is «andere zorg» toegestaan als deze «niet leidt tot schade of een aanmerkelijke kans op schade voor de gezondheid van de cliënt, waarbij de rechten van de cliënt zorgvuldig in acht worden genomen en de cliënt ook overigens met respect wordt behandeld».

Iemand die schade als gevolg van «andere zorg» heeft ondervonden kan het volgende doen:

- a. De zorgaanbieder aanspreken voor betaling van die schade: civielrechtelijk
- b. Een klacht indienen tegen de zorgaanbieder: Wkkgz klachtrecht/geschillencommissie
- c. Een melding doen bij de inspectie: bestuursrechtelijk. De inspectie zal dan nagaan of bestuursrechtelijk handhaven mogelijk is.
- d. Aangifte doen bij de politie: strafrechtelijk. Het OM zal dan nagaan of strafrechtelijk vervolgen mogelijk is.

Handhaven vereist dat er is aangetoond dat in een individueel geval schade aan de gezondheid wordt vastgesteld. Het is niet voldoende om te verwijzen naar algemene schade die optreedt door een valse claim of belofte (zoals over genezing van autisme) of dit toe te passen op patiëntengroepen in het algemeen.

Alleen als een persoon meldt dat hij of zij schade heeft geleden aan zijn/haar gezondheid door de CEASE-therapie, kan daarnaar gericht onderzoek worden gedaan. De IGJ ontvangt echter relatief weinig klachten of meldingen over alternatieve zorgaanbieders. Een individueel geval van schade door CEASE-therapie is niet bekend. Mensen die aantoonbare schade hebben ondervonden door deze therapie, kunnen daarover altijd een melding indienen bij de IGJ.

Ad (2) Boete op medische claims

Op basis van de Geneesmiddelenwet kunnen boetes voor onterechte medische claims worden gegeven als die worden gedaan over geregistreerde (homeopathische) geneesmiddelen of ongeregistreerde geneesmiddelen. Als (op een website) de naam van het middel en het effect of de indicatie worden gekoppeld is daar al snel sprake van. Een dergelijke boete is de afgelopen

³ Het begrip «andere zorg» in de Wkkgz betreft de «handelingen op het gebied van de individuele gezondheidszorg als bedoeld in artikel 1 van de Wet BIG, niet zijnde Wlz-zorg of Zvw-zorg, alsmede handelingen met een ander doel dan het bevorderen of bewaken van de gezondheid van de cliënt».

periode door de IGJ al regelmatig opgelegd. Alternatieve behandelaren vermijden daarom nu vaak deze specificaties te geven; ze omschrijven bijvoorbeeld een behandeling in plaats van een geneesmiddel bij naam te noemen. Dit maakt het moeilijker vast te stellen of er sprake is van ongeoorloofde geneesmiddelenreclame.

Ad (3) Toezicht op voor CEASE gebruikte homeopathische middelen

Breder toezicht dan alleen op websites, ook in de praktijk (geneesmiddelen voorschrijven, bereiden en voorraad) is nodig. Apotheken mogen op kleine schaal ongeregistreerde (homeopathische) middelen bereiden en aan de eigen patiënten ter hand stellen. Deze bereidingen moeten voldoen aan wettelijke kwaliteitseisen. Daar houdt de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) toezicht op. Meer informatie is te vinden op de website van de IGJ. Zoals hierboven genoemd (ad⁴ mag voor deze bereidingen ook geen reclame worden gemaakt en mogen geen claims worden gedaan over het bestrijden van welke ziekte dan ook.

Ad (4) Toezicht op de handelingen binnen CEASE-therapie

Indien blijkt dat voorbehouden handelingen worden verricht door behandelaren die daartoe niet bevoegd zijn, kan daartegen worden opgetreden. Homeopathische behandelaren zijn meestal geen arts of beoefenaar van een ander BIG-geregistreerd beroep. Het BIG-verbod op voorbehouden handelingen, zoals injecteren (alleen door medisch geschoolden uit te voeren) geldt wel, maar is voor homeopathie (waarbij naar mijn weten de middelen meestal via druppeltjes of korreltjes worden toegediend) niet aan de orde. Gezien het bovenstaande zie ik dat er al diverse mogelijkheden zijn om toezicht op het aanbod en de uitvoering van CEASE-therapie uit te voeren, die nog aangescherpt kunnen worden voor wat betreft het toezicht (bij de IGJ) op voorschrijven, bereiden en in voorraad hebben van ongeregistreerde homeopathische middelen, in de praktijk.

Onderzoek

Meer inzicht in wat CEASE-therapie precies inhoudt is nodig voor versterkt toezicht. Ik wil daarom onafhankelijk, wetenschappelijk onderzoek naar de schadelijkheid van de CEASE-therapie laten doen. Er is immers geen eenduidig beeld van de manier waarop en de frequentie waarmee de CEASE-therapie bij kinderen met autisme wordt ingezet. Er is daarnaast (vrijwel) geen informatie over de middelen die door de homeopathische behandelaren worden gebruikt of over andere componenten zoals coaching, manuele therapie, voorschrijven van supplementen.

Richtlijnen

De potentiële schadelijkheid van de CEASE-therapie is vooral gestoeld op de claim dat deze behandeling autisme kan genezen en dat het o.a. veroorzaakt zou worden door vaccinaties. Kinderartsen noemen de therapie schadelijk voor kinderen, omdat hen goede hulpverlening en goede begeleiding wordt onthouden. De verwachting die wordt gewekt door de onterechte claim dat CEASE-therapie autisme kan genezen zou bij ouders en kind mogelijk veel frustratie of zelfs trauma kunnen veroorzaken. Daarom wil ik ook inzetten op betere informatieverstrekking door de reguliere zorgverleners over de alternatieve behandelingen bij een (eerste) consultatie bij diagnose van autisme bij kinderen. In richtlijnen kan (meer) nadruk worden gelegd op de verantwoordelijkheid om naast het aanbod van reguliere behandeling ook informatie over (de beperkingen en risico's van) alternatieve behandelingen zoals CEASE-therapie te bespreken.

Vraag 5

Wanneer bent u voornemens de Kamer te informeren over de stappen die u onderneemt om schadelijke homeopathische behandelingen of profylaxe te verbieden?

Antwoord 5

Zoals bovengenoemd, een verbod op de behandeling is niet mogelijk, maar verscherpt toezicht wel. Over de vervolgstappen rondom nader onderzoek en informatieverstrekking hoop ik de Kamer begin volgend jaar nader te kunnen informeren.

⁴ Aangangsel Handelingen, vergaderjaar 2019–2020, nr. 3889

Vraag 6

Kunt u deze vragen beantwoorden voorafgaand aan de behandeling van de begroting van VWS later deze maand?

Antwoord 6

Ja.